

učinkov regionalne politike in z njo povezanih razvojnih programov predstavlja v Sloveniji zahtevno opravilo, ki jo je treba nenehno izpolnjevati, saj le-ta še ne daje zadovoljivih rezultatov. Zato so smiselni nadaljnji raziskovalni napor pri izbiri ustrežnejših metodologij in poglobljenih analiz učinkov z namenom večje učinkovitosti in transparentnosti izvajanja razvojne politike v Sloveniji.

Marjan Ravbar

Drago Perko:
Morfometrija površja Slovenije
Georitem 3

Ljubljana 2007: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, 92 strani,
21 preglednic, 38 zemljevidov, 1 skica, 12 fotografij, ISBN 978-961-254-040-1

Ena od glavnih značilnosti Slovenije je raznolikost njenih pokrajin, k pokrajinski raznolikosti pa največ prispeva izoblikovanost površja ali relief, saj pomembno vpliva tako na zunanjo podobo pokrajine kot tudi na njeno notranjo sestavo.

V knjigi so predstavljene temeljne morfometrične značilnosti površja Slovenije, ki jih je mogoče določiti z obdelavo petindvajsetmetrskega digitalnega modela višin v geografskem informacijskem sistemu, ter pomembnejše razlike med starim, stometrskim in novejšim, petindvajsetmetrskim digitalnim modelom višin. V tem smislu je knjiga nadaljevanje in dopolnitev monografije Analiza površja Slovenije s stometrskim digitalnim modelom reliefa (2001), katere prvi del prikazuje relief kot sestavino pokrajin, geografskih informacijskih sistemov in zemljevidov, drugi del pa morfometrične značilnosti površja Slovenije na temelju obdelave stometrskega digitalnega modela višin.

Temeljni podatkovni sloj, ki ga je avtor uporabil za določanje morfometričnih potez slovenskega ozemlja, je petindvajsetmetrski digitalni model višin, imenovan tudi interferometrični radarski digitalni model

višin InSAR DMV 25. Za potrebe Geodetske uprave Republike Slovenije so ga leta 2000 izdelali na Znanstvenoraziskovalnem centru Slovenske akademije znanosti in umetnosti iz radarskih slik, ki jih je Evropska vesoljska agencija posnela med letoma 1995 in 1999. Model sestavlja 32.436.672 podatkov o nadmorskih višinah točk, ki so oglišča kvadratnih celic z osnovnico 25 m. Novi model je geomorfološko testiran in ustrezno nadgrajen, zato je še posebej primeren za morfometrične analize površja.

Avtorja je najprej zanimalo, kakšna je razlika med starim, stometrskim digitalnim modelom višin in novim, petindvajsetmetrskim. Ker se glede zajemanja podatkov oba digitalna modela višin povsem razlikujeta, je za boljšo primerjavo pripravil nov, generirani stometrski digitalni model višin, in to tako, da je novo višino točk stometrskega digitalnega modela višin izračunal s pomočjo aritmetične sredine višin 16 točk petindvajsetmetrskega modela višin. Čeprav so podatki za »stari« in »novi« stometrski digitalni model višin pridobljeni na povsem različen način, se modela skoraj ne razlikujeta. Testiranja so pokazala, da med njima ni statistično pomembnih razlik.

Primerjava starega in novega digitalnega modela višin je pokazala, da stometrski model pri višinah površja lahko tudi pri manjših območjih pri temeljnih statističnih kazalcih nadomesti petindvajsetmetrskega, pri ekspozicijah površja v določenih primerih, pri naklonih površja pa le izjemoma. Stometrski model je v primerjavi s petindvajsetmetrskim izrazito slab pri območjih z izrazito vodoravno razgibanostjo površja, kakršna je večina slovenskih gričevij v panonski in sredozemski Sloveniji ter nizkih kraških planot v sredozemski in dinarski Sloveniji, pa tudi alpskih in panonskih nižin, kjer pa hitro prostorsko menjavanje ekspozicij zaradi manjših naklonov ni tako očitno.

V osrednjih poglavjih se avtor ukvarja z določanjem temeljnih geometričnih lastnosti površja s pomočjo digitalnega modela višin, med katere spadajo oddaljenost, nagnjenost in ukrivljenost površja glede na vodoravno ali navpično ravnino, ter z njihovim prostorskim spreminjanjem, ki mu pravimo razgibanost površja. Slednjega lahko določamo z lokalnimi in regionalnimi koeficienti: prvi prikazujejo spremenljivost glede na povprečje sosednjih celic in drugi glede na povprečje vseh celic. Avtor je ugotovil, da so najbolj uporabni regionalni višinski, naklonski in ekspozicijski koeficient razgibanosti površja.

Največje regionalne višinske in naklonske koeficiente imajo alpska gorovja in alpska hribovja, najmanjše pa panonske ravnine in alpske ravnine. Največje regionalne ekspozicijske koeficiente imajo panonske ravnine in dinarska podolja, najmanjše pa alpska gorovja in dinarske planote.

V knjigi so objavljene številne preglednice z reliefnimi kazalniki po tipih pokrajine, ki potrjujejo velike razlike med posameznimi predeli Slovenije in pokrajinsko pestrost naše države.

Pomemben prispevek knjige je tudi poenotenje hitro razvijajočih se izrazov z obravnavanega vsebinskega področja oziroma k slovenski kvantitativni geografiji in geomorfologiji. Po njej bodo segali predvsem tisti geomorfologi in drugi strokovnjaki, ki se ukvarjajo z geografskimi informacijskimi sistemi, saj so v njej na pregleden in strokoven način predstavljeni številni pojmi, s katerimi se srečujejo ob svojem delu. Čeprav knjiga ni obsežna, pa zaradi zapletenosti in vsebinske večplastnosti zahteva zbrano in pozorno branje.

Mauro Hrvatin

Aleš Smrekar, Drago Kladnik:

Zasebni vodnjaki in vrtine na območju Ljubljane

Georitem 4

Ljubljana, 2007: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, 100 strani, 2 preglednici, 30 grafov, 6 zemljevidov, 34 fotografij, ISBN 978-961-254-034-0

Kakovostna pitna voda, ki se kopiči v primerno čistem vodonosniku, postaja razkošje, ki si ga lahko privoščijo le manjši del ljudi na našem planetu. Kljub navzkrižnim interesom, ki se pojavljajo na širšem mestnem območju zaradi zgoščanja najrazličnejših dejavnosti, velja ljubljanska pitna voda za eno bolj kakovostnih v svetovnih prestolnicah in drugih podobno velikih mestih.